

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕЙТИНГУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

© Світлична О.С., 2010

Розглядаються особливості методик присвоєння рейтингової оцінки як зарубіжними, так і вітчизняними рейтинговими агентствами страховим компаніям. Висвітлено основні проблеми процесу рейтингування страховиків на сучасному етапі.

The article deals with the features of rating estimation appropriation methodologies both foreign and home rating agencies to the insurance companies. The basic problems of rating appropriation process to the insurers on the modern stage are lighted up.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В діяльності страхових компаній першочергове значення має їх фінансова надійність, оскільки внесення плати за страхову послугу потребує певних гарантій щодо здатності страхової компанії відповідати за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками. Особливе гостро це питання постає в період виходу зі світової економічної кризи. Інвестори, споживачі страхових послуг, перестраховальники мають потребу в об'єктивній та незалежній оцінці фінансової стійкості страхової компанії. В Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2005 р. № 369-р, зазначено, що основними напрямками розвитку національного страхового ринку є підвищення рівня капіталізації страховиків, їх фінансової стійкості та платоспроможності.

В останній час проблема розробки певного інструменту оцінки фінансового стану страхових компаній України стоїть особливо гостро. В зв'язку з цим важливим є введення в практику діяльності вітчизняних страховиків нових принципів управління фінансовими ресурсами на мікрорівні. Значною мірою цьому сприяє визначення рейтингу страховика.

Під рейтингом будемо розуміти комплексну оцінку діяльності компанії, яка враховує як фінансові показники, так і множину інших факторів, склад та кількість яких визначається окремо, що оцінюються непрямо на основі звітності компанії та додаткових даних.

Рейтинг є одним з інструментів руху страхового ринку до прозорості та сприяє його відкритості, допомагає страховим компаніям та потенційним клієнтам отримати об'єктивну інформацію. Вибираючи страховика, клієнти цікавляться на страхові тарифи, умови відшкодування можливих збитків, оцінюють наскільки вони вигідні, досвід роботи страхової компанії на ринку, розмір статутного фонду, склад засновників, надійність страховика. Рейтинг дозволяє інвесторам та потенційним клієнтам зрозуміти ситуацію на страховому ринку. Він дозволяє не тільки з'ясувати положення страхової компанії на ринку, але і допомагає страховикам виявити свої недоліки і скоректувати роботу. Таким чином, виникає потреба у поглибленому дослідженні методик, які застосовуються рейтинговими агентствами у галузі страхування, та визначення основних проблем встановлення рейтингової оцінки страхових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим та практичним проблемам встановлення рейтингової оцінки страхової компанії присвячені наукові праці таких дослідників, як: Александрова М.М., Шірінян Л.В., Юрченко Л.О., Азаренков Г.Ф., Ткаченко Н.В., Горьова В.М., Смирнов С.О., Павлов Р.А., Логвиненко Ю.Л., Козьменко О.В. та Меренкова О.В. Належне місце в аналізі питань визначення фінансової стійкості та платоспроможності страховиків займають роботи В.Д.Базилевича, В.Д. Бігдаша, Л.М. Горбач, Дьякової Ю.М., С.С. Осадця, Л.А. Орланюк - Малицької, Л.І., Рейтмана, Т.А. Смоленюк П.С., Федорової, В.В. Шахова, А.К.Шихова, К.В. Шелехова. Багато уваги при цьому приділяється вивченню зарубіжного досвіду, побудові власних систем оцінки страхової діяльності. Однак, серед науковців не існує єдиної думки щодо методів та системи показників рейтингової оцінки страховиків.

Александрова М.М. зазначає, що основними показниками при визначенні рівня надійності страхової компанії є платоспроможність і фінансова стійкість. Фінансова стійкість, в свою чергу, розглядається з таких основних позицій, як: вірогідність недостатності коштів у будь-якому періоді; фінансова стійкість страхового фонду, рентабельність всієї діяльності страхової компанії [1, 174].

Шірінян Л.В. запропоновано методику рейтингової системи оцінки страхових компаній України. В основу покладено шкалу оцінок, яка складається з 4 груп показників: 1) абсолютні показники діяльності; 2) показники платоспроможності; 3) показники ділової активності; 4) показники фінансової стійкості. Загальна кількість показників становить близько 90. При цьому автор пропонує окремо аналізувати показники фінансової і страхової діяльності страхової компанії [2, 152].

Юрченко Л.О. пропонує методику рейтингової оцінки в основу якої покладено таку систему показників як: платоспроможність, ліквідність, фінансова ефективність, ділова активність, інвестиційна привабливість. Після проведення необхідних розрахунків за всіма показниками робиться їх зведення та узагальнення отриманих страховою компанією балів і її віднесення до однієї з трьох груп: зі стабільним фінансовим станом, задовільним фінансовим станом і незадовільним фінансовим станом. Залежно від цього виробляється комплекс заходів щодо стабілізації фінансового стану страховика [3, 98].

Особливості рейтингової оцінки фінансових установ приведено в Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2004 р. № 208-р. В документі зазначено лише, що у процесі проведення рейтингової оцінки фінансової установи аналізуються виконання нею фінансових нормативів та показників, що встановлюються законодавством, ефективність управління фінансами та ризиками, а також програми її стратегічного розвитку, інвестиційна політика. Однак, не вказано методи і принципи, систему показників за якими слід проводити таку рейтингову оцінку.

Ціллю статті є дослідження особливостей та визначення основних проблем методик рейтингової оцінки страхових компаній України як вітчизняними, так і зарубіжними рейтинговими агентствами та розробка пропозицій щодо поліпшення процесу встановлення рейтингової оцінки страхових компаній.

Основний матеріал дослідження. Фінансові відносини у страхуванні мають специфіку. Це є замкнуті перерозподільчі відносини, які пов'язані, з одного боку, із формуванням страхового фонду за допомогою страхових внесків, а з іншого – з відшкодуванням збитку з цього фонду учасникам страхування. Існує також ймовірності неспівпадіння обсягу сформованого страхового фонду і потреб у виплаті страхового відшкодування, які можуть коливатись у позитивний та від'ємний боки. Велике значення має аналіз показників за довгостроковий проміжок часу. Специфіка страхової діяльності породжує особливості її аналізу.

У розвинених країнах існують незалежні структури, що надають об'єктивну оцінку надійності страховика клієнтам, фірмам, акціонерам підприємства, банкам та т. ін. на договірних умовах. До загальновизнаних світових лідерів, які займаються присвоєнням рейтингу страховим компаніям є Standard & Poor's, Fitch IBCA, Moody's <http://www.moodys.ru/>, Duff & Phelps Credit Rating Co, Dun & Bradstreet, A.M. Best, KPMG. Ці рейтингові агентства надають страховим компаніям міжнародний рейтинг. При цьому рейтингування, як правило, базується на розрахунку та узагальненні досить значної кількості (чому сприяє відповідна розгорнута база даних) статистичних коефіцієнтів, які характеризують різні сторони фінансово-економічної і професійної діяльності страховика. Кожне з вищевказаних агентств використовує для оцінки фінансової стійкості страховиків свою закриту методику, побудовану на аналізі різних сторін діяльності компанії, і присвоює компанії визначений рейтинг (індекс), використовуючи звичайне сполучення цифр, прописних і малих літер.

Так, при визначенні рейтингу Standard & Poor's застосовує методику, засновану на обробці самих різних кількісних і якісних даних. За своєю природою процес привласнення рейтингу значною мірою об'єктивний, особливо в частині, що стосується кількісних чинників, проте суб'єктивна оцінка також є присутньою. Саме суб'єктивний підхід дозволяє Standard & Poor's включити в підсумковий рейтинг усю сукупність нестатистичних чинників і зробити рейтинг в певному значенні таким, що "дивиться вперед". Рейтингова методика припускає детальний аналіз наступних чинників: ризики країни, галузеві ризики, конкурентоспроможність компанії, менеджмент і корпоративна стратегія, корпоративна система ризик-менеджменту, операційна ефективність, інвестиційна діяльність, достатність капіталу (у тому числі достатність перестраховки і технічних резервів), ліквідність і фінансова гнучкість [5].

Методика Fitch Ratings по рейтингуванню страхових компаній призначена для того, щоб дати уявлення про основні рейтингові чинники, які Fitch розглядає при рейтингуванні компаній цього сектора, а також їх боргових зобов'язань і зобов'язань перед страхувальниками. У глобальній базовій методиці представлені загальні принципи, які відносяться до усіх рейтингів страхових компаній, що присвоюються Fitch, і вона доповнюється методикам по конкретних секторах. При аналізі страхових компаній Fitch спирається на наступні основні чинники: галузева специфіка і операційне середовище; специфіка компанії і управління ризиками; фінансові показники; стратегія менеджменту і корпоративне управління; чинники власності, підтримки і групи. Fitch не використовує заздалегідь встановлену питому вагу по кожному з рейтингових чинників або по різних складових у рамках кожного чинника, оскільки вважає, що їх питома вага може мінятися залежно від конкретних обставин. В цілому, коли один з чинників є істотно слабкішим, ніж інші, такий слабкіший елемент має більшу вагу в аналізі [6].

При ухваленні рішення про присвоєння рейтингу Moody's розглядає всі відповідні фактори ризику й ураховує всі точки зору, керуючись при цьому наступними принципами:

1. Акцент на довгострокову перспективу (при аналізі робиться акцент на основні фактори, від яких залежить здатність емітента погашати свої боргові зобов'язання в довгостроковій перспективі, наприклад, великі економічні спади, різка зміна стратегії керівництва компанії або зміни нормативно-правової бази. Спеціалісти агентства вважають, що рейтинги не повинні залежати від стадії ділового циклу або динаміки попиту та пропозиції або відбивати короткострокову ринкову кон'юнктуру).

2. Акцент на стабільність і передбачуваність грошових потоків (у першу чергу виявляються фактори, що визначають генерування грошових потоків, і особливо, їх передбачуваність і стійкість. У певних випадках проводиться аналіз чутливості до різних варіантів керування підприємством і включається в модель, що оцінюється, можливість невеликого економічного спаду, щоб визначити стійкість грошових потоків).

Конкретні фактори ризику, які враховуються при присвоєнні рейтингу, варіюються залежно від галузі [7].

В таблиці 2 наведено порівняльну шкалу кредитних рейтингів, які встановлюють рейтингові агентства Moody's, Standard and Poor's и Fitch IBCA.

Таблиця 2

Порівняльна шкала кредитних рейтингів [8]

Moody's	Standard and Poor's	Fitch IBCA	Короткий опис
Aaa	AAA	AAA	Максимальна ступінь безпеки
Aa1	AA+	AA+	Висока ступінь надійності
Aa2	AA	AA	
Aa3	AA-	AA-	
A1	A+	A+	Ступінь надійності вище середнього рівня
A2	A	A	
A3	A-	A-	
Baa1	BBB+	BBB+	Ступінь надійності середня та дещо нижча за середній рівень
Baa2	BBB	BBB	
Baa3	BBB-	BBB-	
Ba1	BB+	BB+	Неінвестиційна, спекулятивна ступінь
Ba2	BB	BB	
Ba3	BB-	BB-	
B1	B+	B+	Високо спекулятивна ступінь
B2	B	B	
B3	B-	B-	
Ca	CCC+	CCC	Істотний ризик неповернення коштів, емітент у важкому положенні
-	CCC	-	
-	CCC-	-	
Ca	-	-	Надспекулятивна ступінь, можлива відмова від платежів
C	-	-	
-	-	DDD	Відмова від платежів
-	-	DD	
-	D	D	
-	-	-	

Однак, отримання рейтингу у вищезазначених рейтингових агентствах має досить високу вартість. Окрім того, вітчизняні страховики через свій невеликий розмір порівняно з зарубіжними компаніями, а також через нестабільність ситуації на вітчизняному фінансовому ринку мають вірогідність отримати негативний міжнародний рейтинг, результати якого є публічними, а отже не поспішають скористатися послугами таких агентств. Хоча, якщо страховик відмовляється від встановленого рейтингу, рішення прийняте рейтинговим комітетом, як правило, не розголошується.

Слід також відзначити, що провідні рейтингові агентства світу дають міжнародний рейтинг, основною перевагою якого є можливість співставляти ризики незалежно від країни у якій розташована компанія. Стосовно вітчизняних страховиків ця перевага стає недоліком, адже рейтинг позичальника (емітента) або його боргового інструменту не може бути вищий за суверенний рейтинг країни у якій розташований емітент.

На сьогодні Україна має низький суверенний рейтинг. Наприкінці 2009 року рейтингове агентство Fitch Ratings понизило суверенний рейтинг України з рівня "B" до "B-". Прогноз за суверенними рейтингами – «Негативний». Така оцінка залишає для українських позичальників лише не інвестиційну категорію активів. Хоча у той же час інвестори, які розташовані в Україні,

можуть розцінити боргові зобов'язання окремих українських позичальників вдалими об'єктом для інвестування, незважаючи на те, що високий міжнародний кредитний рейтинг їм недоступний [9]. А вже у середині 2010 року міжнародне рейтингове агентство Standard&Poor's підвищило довгостроковий рейтинг України за зобов'язаннями у іноземній валюті на одну ступінь - до "В плюс" з "В" – у зв'язку з ухваленням Міжнародним валютним фондом нової кредитної програми для Києва. Довгостроковий рейтинг в національній валюті підвищено до "ВВ мінус" з "В плюс", говориться у повідомленні агентства. Прогноз рейтингів – стабільний. Рейтинг за національною шкалою також підвищений на одну ступінь - до "uaAA-" з "uaA+" [10].

В Росії рейтинг страхових компаній здійснюють рейтингові агентства Експерт РА, Рус-Рейтинг, Рейтор, АК&М. Результати, які одержують ці компанії, поки що не визнані міжнародним бізнес-співтовариством, але придатні для вибору страхової компанії.

Рейтингова оцінка, що присвоюється агентством Експерт РА, адаптована до специфічних особливостей російського страхового ринку й не враховує странового ризику Росії. Странові ризики враховуються тільки для страхових компаній, що працюють за рубежом. Коректування на рівень странових ризиків проводиться на основі внутрішніх странових рейтингів і ступеня залежності бізнесу рейтингуємої компанії від цих ризиків. Аналіз фінансової стійкості страхових компаній побудовано на основі дослідження трьох основних груп факторів: зовнішніх факторів стійкості й корпоративного керування, страхового бізнесу та фінансових показників. Кожний розділ при цьому, у свою чергу, складається з декількох інтегральних груп факторів. Основний принцип методики оцінки надійності страхової компанії - порівняння її показників по кожному з розглянутих факторів із середніми показниками по страховому ринку й виявлення факторів, що як позитивно, так і негативно впливають на платоспроможність. Такий підхід дозволяє відходити від "ідеальних" характеристик і виявляти найбільш надійні компанії в існуючих політичних і економічних умовах. Основна відмінність методики Експерт РА від міжнародних аналогів полягає в тому, що шкала оцінок орієнтована на Росію. Компанії співвідносяться з вітчизняними реаліями. У той час як у шкалі міжнародних оцінок навіть кращі російські компанії займають укр. скромні місця через високий страновий ризик [11].

На сьогодні в Україні рейтинг вітчизняним страховикам присвоюють такі рейтингові агентства як Кредит-Рейтинг, Експерт-Рейтинг, Рюрик та ІВІ-Рейтинг [12].

Компанія Кредит-Рейтинг (створена в Києві в 2001 році) надає послуги в області незалежної оцінки кредитоспроможності суб'єктів запозичень із присвоєнням внутрішніх кредитних рейтингів по Національній шкалі кредитних рейтингів, спеціально призначеної для оцінки рівня кредитного ризику в умовах ринку, у тому числі й страхового ринку України. Національна шкала кредитних рейтингів компанії Кредит-Рейтинг спеціально призначена для використання позичальниками й інвесторами на фінансовому ринку України. Національна шкала побудована без урахування суверенного ризику, вплив якого однаковий для всіх українських позичальників, і дозволяє більш чітко диференціювати їх у всьому діапазоні шкали, коли першокласний позичальник може одержати найвищу оцінку.

В Україні методики оцінки фінансової стійкості страховиків в більшості випадків спрямовані на аналіз фінансової звітності компаній. Однак, в кожній страховій компанії існує своя методика бухгалтерського обліку, зокрема це стосується страхових резервів та обліку витрат, а також свої підходи до оцінки активів та зобов'язань. А отже ті звітні дані, що подаються вітчизняними страховими компаніями не завжди можна співставити. Окрім того, різні стандарти фінансової звітності роблять досить складним порівняння вітчизняних та зарубіжних страховиків.

Дослідження існуючої на сьогодні практики встановлення рейтингової оцінки страхових компаній України показує, що в її основу покладено досить прості узагальнені показники, такі як частка страхових премій у ВВП, доля яку займає страхових на ринку, страхові платежі, страхові

виплати, рівень виплат, розмір капіталу тощо. Однак, таке ранжування страхових компаній лише за абсолютними показниками розвитку не відображає їх реальний фінансовий стан і не дає уявлення про фінансову стійкість певної страхової компанії. Окрім того, по різних показникам страхова компанія може займати різне місце серед інших страховиків, а отже говорити про те, що таке ранжування відбиває фінансове становище страхової компанії не можна. У якості приклада у таблиці 3 наведено вибірку страхових компаній України, які займаються ризиковими видами страхування і їх місце у рейтингу за окремими показниками.

Таблиця 3

Місце українських страхових компаній у рейтингу за 12 місяців 2009 року

Страхова компанія	Показник діяльності			
	Страхові премії	Страхові виплати	Страхові резерви	Власний капітал
Оранта	1	3	1	3
Аха	2	5	2	7
Лемма	3	1	4	2
Кремень	4	43	13	5
Аванте	5	2	7	1
Кредо-Класік	6	9	3	25
Провідна	7	7	5	9
Інго Україна	8	6	8	16

*Складено автором за даними інтернет-журналу про страхування «Forinsurer» [12]

Однак, слід відзначити, що за деякими видами страхування можливо використання незалежних вітчизняних рейтингів за видами страхування, оскільки вони відбивають реальне становище на страховому ринку. Наприклад, за таким видом страхування як «Зелена карта» умови страхування однакові у всіх страховиків, виплати робляться не страхувальнику, а потерпілому-іноземцю, а отже критерієм при виборі страховика є зручність придбання поліса та додатковий сервіс, що надає страховик [13].

Аналізом стану показників діяльності страхових компаній та брокерів в Україні займається Ліга страхових організацій України. Слід зауважити, що страхові компанії у добровільному порядку дають інформацію для проведення аналізу їх діяльності і встановлення рейтингу, хоча наявність рейтингу і його рівень вигідно відрізнятиме страховика і свідчить про відкритість і прозорість його діяльності. Ті страхові компанії які приховують свої дані і прагнуть залишатися в тіні, мають змогу робити це і надалі. Тобто існує проблема непрозорості страхового ринку України.

У зв'язку з цим слід зазначити на результати спеціального рейтингового дослідження рейтингового агентства «Експерт-Рейтинг», яке було спрямоване на дослідження рівня розкриття фінансової інформації на страховому ринку України. В рейтинг було включено страхові компанії ризикового сектору, а серед них вибрано ті, що створені у формі акціонерних товариств і виключено ті, що створені у вигляді товариств з додатковою відповідальністю, адже до останніх не має вимог Держкомісії з цінних паперів та фондового ринку про розкриття інформації. Було виявлено, що рівень розкриття фінансової та корпоративної інформації українськими страховими компаніями є вкрай незадовільним, публічної інформації недосить для прийняття господарських рішень. До того ж, страховики іноді скривають реальних акціонерів, не виконують або виконують формально вимоги регуляторів про розкриття інформації. З 25 найбільш крупних компаній лише 7 розкривали інформацію через агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України, а саме: ОРАНТА, Просто-страхування, Дженералі Гарант, Країна, Універсальна, УПСК та Інго Україна. До страхових компаній, інформація яких є

найбільш закритою віднесли: Омега, Добробут, ТАС, АХА Україна та АХА страхування, Альфа Страхування [12].

Для більш ефективного нагляду за страховою діяльністю Держкомісія з регулювання ринків фінансових послуг України були розроблені та впроваджені Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків (розпорядження Держфінпослуг №3755 від 17 березня 2005 року).

В основу методики покладена загальна схема аналізу звітних даних страховиків, розроблена Національною асоціацією регуляторів страхового ринку Сполучених Штатів Америки з метою завчасного виявлення можливої неплатоспроможності та інших ризиків, притаманних страховим компаніям, відома як “Тести раннього попередження” (“Early Warning Tests”). Ця схема застосовується органами страхового нагляду в багатьох країнах світу, зокрема США, Канаді, Польщі та ін.

Розроблена методика аналізу поєднує застосування міжнародного досвіду, практику роботи українського страхового ринку та містить систему показників, які дають можливість оцінити кожен компанію з точки зору фінансової стійкості (надійності), а також зробити загальний висновок щодо роботи страховика, надавши йому певне місце в рейтингу.

На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати такі оцінки за 4-бальною системою в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника. Як свідчать дані наведені в таблиці 4, у понад 80 відсотків вітчизняних страховиків відсутні серйозні проблеми, пов’язані з фінансовим станом, і у близько 20 відсотків фінансовий стан є нестабільним.

Таблиця 4

Узагальнені дані щодо динаміки розподілу страхових компаній України за результатами тестування компаній за загальними видами страхування*

Оцінки за результатами тестів раннього попередження	Значення оцінки за тестами раннього попередження	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	6 місяців 2010 року
Оцінка „1” – “добре”	Фінансові показники знаходяться на високому рівні	50	36	30	48	Дані відсутні		
Оцінка „2” – “нормально”	Відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні	221	256	239	235			
Оцінка „3” – “загрозливо”	Фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній	75	50	56	59			
Оцінка „4” – “критично”	Вважається неприпустимим, фінансовий стан є дуже нестабільним	3	2	2	3			
Кількість компаній, що тестувалися	-	349	344	327	345	-	-	-

*Складено автором за даними Держфінпослуг [4]

Треба відзначити, що згідно з чинним законодавством для визнання страховика платоспроможним його фактичний запас платоспроможності на будь-яку дату має перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності [14]. Баранова В.Г. слушно зауважує, що у більшості українських страхових компаній фактичний запас платоспроможності перевищує нормативний, а фінансовий стан страховика при цьому є незадовільним і пропонує при визначенні фактичного рівня платоспроможності корегувати його на коефіцієнт дисконтування за рівнем інфляції [15].

Важливу роль в управлінні ризиком у страховій компанії відіграє перестраховування. Українські страхові компанії передають в перестраховування значні фінансові ресурси. З погляду страхувальників, участь їхніх страховиків у перестраховуванні забезпечує високу якість наданих страхових послуг, своєчасність і повноту відшкодування збитку. Воно сприяє підвищенню надійності страховика, а, отже, і довіри до нього його клієнтів і їхньої зацікавленості в підтримці з ним ділових взаємин. На розвиток ринку перестраховування можна впливати через проведення макро- і мікроекономічних заходів. Сьогодні в українському законодавстві існує норма обмеження через рейтингування, а саме: починаючи з 18 серпня 2005 року набрало чинності розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів» № 2885 від 03.12.2004 р., яким встановлені вимоги до рейтингу страховиків і перестраховиків-нерезидентів щодо платоспроможності відповідно до класифікації міжнародних рейтингових агентств. Але, вважаємо, що це суто адміністративний захід. Слід враховувати, що фінансові ресурси перестраховування – це диверсифіковані потенційні інвестиції. Вкладені в національну економіку, вони будуть стимулювати національне виробництво, тому вирішення цього питання є стратегічним для держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити такі висновки та узагальнення:

- необхідно здійснювати поступовий перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності, що зробить можливим порівняння діяльності вітчизняних та зарубіжних страховиків;
- процес рейтингової оцінки діяльності страхової компанії має бути прозорим, а його результати – публічними;
- розробити національну систему рейтингової оцінки страхових організацій, яка міститиме принципи, систему показників та методику оцінки діяльності страховика;
- необхідно запровадити контроль на рівні держави за якістю встановленої рейтингової оцінки страхової компанії;
- врегулювання законодавчих вимог щодо сфери перестраховування.

1. Александрова М.М. *Страховування: Навчально-методичний посібник*. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с. 2. Шпірян Л. *Рейтингова система і рейтинг-оцінка фінансової стійкості страхових компаній України* // *Світ фінансів*. – 2007. – № 2. – с. 152. 3. Юрченко Л.А. *Финансовый менеджмент страховщика. Учеб. пособие для вузов*. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 199 с. 4. *Сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua> 5. *Сайт міжнародного рейтингового агентства Standard and Poor's [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.standardandpoors.ru> 6. *Сайт міжнародного рейтингового агентства Fitch Ratings [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.fitchratings.ru/index.wbp> 7. *Сайт міжнародного рейтингового агентства Moody's [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.moodyseasterneurope.com/> 8. *Сайт рейтингового агентства Кредит-Рейтинг [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/ru/ratings/mra/> 9. *Сайт «Финансовый кризис» [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://crisis-analytics.ru/krizis-ukraina/ekonomicheskij-krizis-ukraina/fitch-ponizil-rejtingi-krupnejshix-kompanij-ukrainy.html> 10. *Сайт незалежного уповноваженого рейтингового агентства IBI-Rating [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.ibi.com.ua/bokovye-bloki/novosti-i-sobytiya/analitika/analitika/article/11/> 11. *Сайт журналу «Експерт» [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.raexpert.ru/> 12. *Сайт Інтернет-журналу про страхування Forinsurer [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://forinsurer.com> 13. *Сайт «Знай страхование» [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.znay.ru/greencard/rating.shtml> 14. Закон України «Про страхування» №85/96-ВР від 07.03.1996 р зі змінами та доповненнями. 15. Баранова В.Г. *Фінансовий механізм функціонування страхової системи* / - Одеса: Видавництво «ВМВ», 2009. – 380 с.